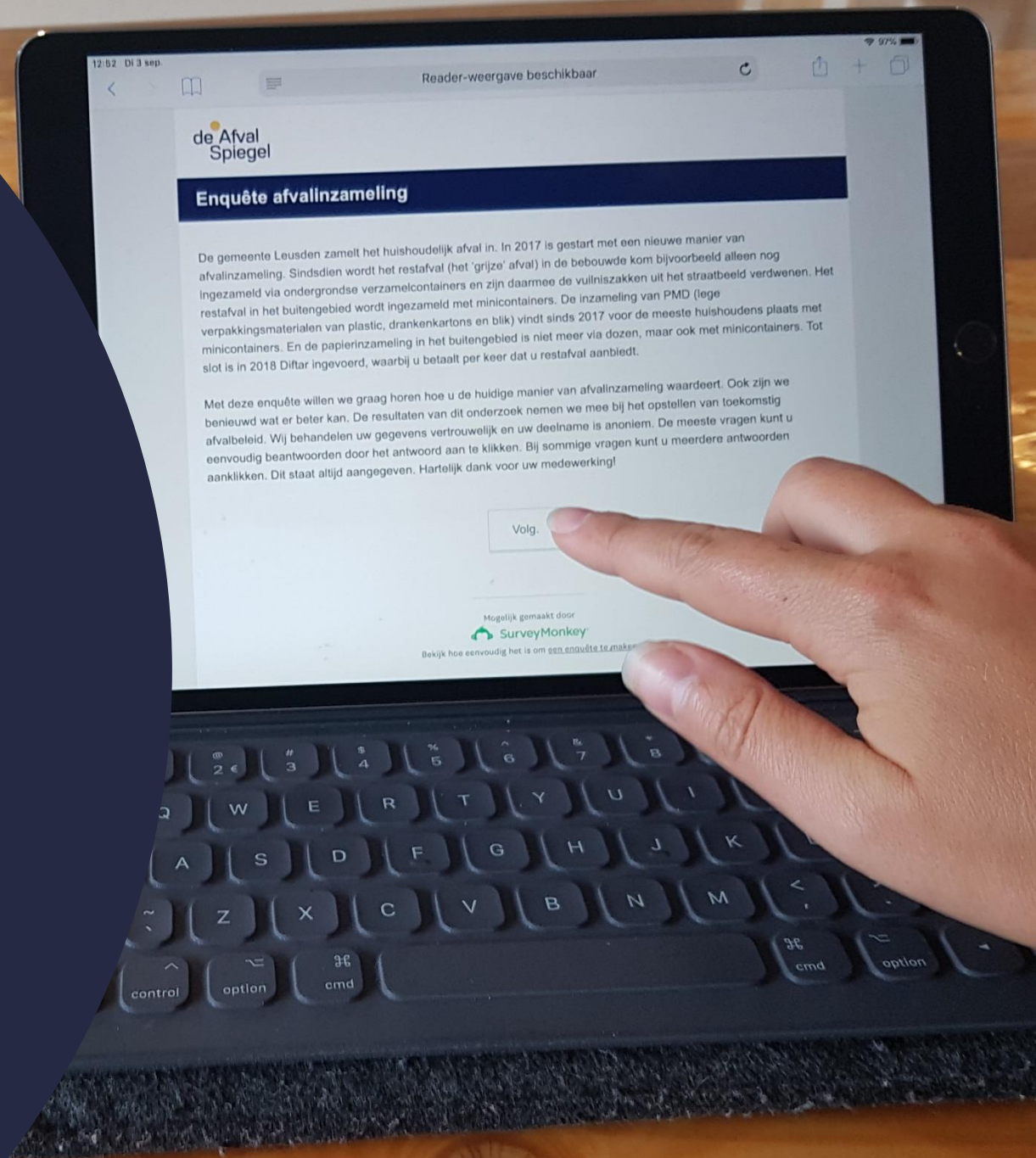

Plan van aanpak

Raadpleging inwoners over toekomstig afvalbeleid in opdracht van gemeente Lansingerland

Tilburg, 23 januari 2020
Dossiernummer: 19CC155

Dit vindt u in mijn plan

1.1	Van participatie tot afvalbeleid.....	3
1.2	Enquête onder representatief deel bevolking.....	4
1.3	Enquête onder alle overige inwoners	5
1.4	Onderzoeksvragen	6
1.5	Opstellen en afstemmen enquêtes en brieven.....	6
1.6	Verwerking, analyse en rapportage	7
1.7	Dialogavond met respondenten.....	7
1.8	Rapport en presentatie in raad	8
1.9	Werkzaamheden De AfvalSpiegel.....	8
1.10	Werkzaamheden gemeente.....	8
1.11	Planning	8
1.12	Projectteam.....	8
1.13	Voorbeeld participatie in Alphen-Chaam	10
	Contact	11

De gemeente Lansingerland wil graag van haar inwoners weten wat ze vinden van het afvalbeleid van de gemeente en wat men belangrijk vindt als het gaat om de toekomstige afvalinzameling. Doel is om de inwoners mee te nemen in het proces om te komen tot een gedragen voorstel voor een andere wijze van afvalinzameling.

De gemeente Lansingerland heeft De AfvalSpiegel gevraagd een plan van aanpak uit te brengen voor het uitvoeren van een raadpleging onder de inwoners en dit terug te koppelen met de gemeenteraad.

1.1 Van participatie tot afvalbeleid

De gemeente Lansingerland heeft in een eerder stadium verschillende scenario's van toekomstige afvalinzameling voorgelegd aan de raad. Er is toen nog geen keuze gemaakt. Thans is het de bedoeling om inwoners in een vroeg stadium te betrekken in het proces om te komen tot besluitvorming over een andere wijze van afvalinzameling. De wensen en ideeën van de inwoners toetsen we aan de scenario's.

Bij de verandering van afvalbeleid komt veel kijken. Denk niet alleen aan de kosten en de beoogde effecten, ook het betrekken van inwoners of vertegenwoordigers wordt steeds belangrijker. De doelstellingen voor betere scheiding en minder restafval raken namelijk het gedrag van de inwoners. Om dat te laten slagen is draagvlak essentieel. Participatie kan

in verschillende vormen en maten. Wij willen via een enquête over verschillende thema's een beeld krijgen van de richting waar de voorkeur van inwoners naar uit gaat.

Geen scenario's voorleggen aan de inwoners

Het is voor inwoners moeilijk te bevatten wat een bepaald scenario inhoudt en wat dit voor de eigen situatie betekent. Indien we volgen wat in een eerder stadium aan de raad van Lansingerland is voorgelegd, zouden we zes scenario's aan de inwoners moeten voorleggen. Om te beginnen zijn niet alle scenario's goed met elkaar te vergelijken. Zo is het scenario van nascheiding veel meer een deelstrategie dan een volledig scenario, omdat het slechts betrekking heeft op het PMD en niet op andere afvalstromen. Het voorleggen van scenario's aan inwoners betekent ook dat elk scenario een uitleg vergt wat het inhoudt en wat de consequenties zijn met betrekking tot scheidingsrendement, kosten, veranderingen ten opzichte van de huidige inzamelsystematiek en gevraagde inspanningen. Dit is niet mogelijk in een 'normale' enquête.

In een met Lansingerland vergelijkbare gemeente hebben we via een webtool (vergelijkbaar met de kieswijzer) aan inwoners gevraagd om uit vijf scenario's voor de inzameling van restafval, GFT-afval, PMD en papier een keuze te maken. Zowel van de huidige situatie als van elk scenario is nadat men een keuze had gemaakt uitgelegd wat deze keuze betekent voor het scheidingspercentage, voor de wijze van inzameling van de verschillende afvalstromen en wat de consequenties zijn voor de afvalstofheffing. De keuzes varieerden van 'geen wijziging' tot 'grote wijziging'. Vond men na lezing van de uitleg dat men toch niet de juiste keuze had

gemaakt, dan kon men met één klik terug naar de oorspronkelijke vraagstelling en een andere keuze maken. Dit was onbeperkt mogelijk. 11 % had de 'kieswijzer' ingevuld. Voor de meeste huishoudens bleef de keuze dichtbij het bekende, de manier van inzamelen die men al had. Deze keuzes zien wij ook in andere gemeenten. Het is bovendien een vrij kostbare manier van participatie/ raadpleging die naar verwachting niet het gewenste resultaat oplevert en derhalve niet de voorkeur heeft.

Vandaar het voorstel voor een enquête onder de bevolking over verschillende thema's die tezamen een beeld geven van de richting waar de voorkeur van inwoners naar uit gaat. We stellen ook de vraag wie na het invullen van de enquête nog verder wil meedenken met de gemeente over de toekomstige afvalinzameling. Met deze groep inwoners gaan we aan de hand van verschillende thema's in dialoog over hun verdere motiveringen voor bepaalde keuzes. In deze gesprekken kunnen we de diepte ingaan. Iets wat bij de enquête zelf niet mogelijk is. De kwantitatieve informatie uit de enquête verfijnen we dus met meer kwalitatieve informatie vanuit dialoogavonden. Zo krijgen we een beeld van de richting waar de voorkeur van inwoners naar uit gaat.

We volgen twee parallelle trajecten

Alle inwoners moeten de mogelijkheid krijgen om hun mening te geven en te kunnen meedenken over de toekomstige afvalinzameling. Daarom wordt een oproep verspreid via diverse lokale media om de enquête in te vullen. We willen echter ook resultaten verkrijgen die representatief zijn voor alle inwoners van de gemeente. Hiervoor is het noodzakelijk een re-

presentatief deel van de bevolking te selecteren op basis van een statistisch verantwoorde steekproeftrekking. Hiermee ontsluiten we informatie die vertaald kan worden naar de gehele bevolking. Deze resultaten verzamelen we dan ook apart.

1.2 Enquête onder representatief deel bevolking

Onderscheid tussen laagbouw en hoogbouw

De wensen en verwachtingen over de toekomstige afvalinzameling in de hoogbouw zullen waarschijnlijk anders zijn dan in de laagbouw. Immers in de hoogbouw zijn de voorzieningen en de mogelijkheden voor afvalscheiding veelal anders/ minder dan in de laagbouw. Om hier een statistisch verantwoord beeld van te krijgen stellen wij voor om aparte enquêtes uit te zetten in laagbouw en hoogbouw. Wij maken een representatieve steekproef voor zowel de laagbouw als voor de hoogbouw, opdat wij voor beide gebieden betrouwbare gegevens verkrijgen.

Schriftelijke enquête en online

Wij stellen voor het onderzoek uit te voeren in de vorm van een schriftelijke enquête (1 A3 gevouwen) die via de post wordt verstuurd onder een representatief deel van de laagbouw (1.300 adressen) en onder een representatief deel van de hoogbouw (1.300 adressen). Huishoudens kunnen de voor hen bestemde enquête schriftelijk en online invullen. In de uitnodigingsbrief nemen we een link en een QR-code naar de online enquête op. We bouwen in dat vanuit elk IP-adres maar één keer de enquête kan worden ingevuld.

Uit onze ervaring blijkt dat deze methode zorgt voor het grootste aantal respondenten, lagere kosten en groot gemak voor inwoners. Respondenten kunnen de vragenlijst invullen wanneer het hen goed uitkomt. Zij worden hierbij niet beïnvloed door een enquêteur. Er is dan geen irritatiefactor, wat een positief effect heeft op de bereidheid om de vragenlijst in te vullen en daarmee ook op de representativiteit.

Benodigd aantal respondenten

Een onderzoek gebaseerd op een steekproef (geselecteerde groep inwoners) levert altijd gegevens op die een benadering zijn van de feitelijke situatie. Het is echter wel belangrijk om een beeld te kunnen vormen van de mate waarin de resultaten van het onderzoek de werkelijkheid weergeven (inschatting nauwkeurigheid). De mate waarin het 'werkelijke getal' kan afwijken van het in de uitkomsten gevonden getal, is afhankelijk van het aantal respondenten in de steekproef. De mogelijke afwijking wordt groter naarmate de steekproef kleiner is en wordt kleiner naarmate de steekproef groter is.

Als statistische regel geldt dat met een aantal van 380 respondenten een betrouwbaar beeld wordt verkregen, ongeacht de grootte van de gemeente. De nauwkeurigheid bij deze steekproefomvang is relatief groot. Bij een betrouwbaarheidsniveau van 95 % bedraagt de afwijking maximaal +/- 5 %. Grotere steekproeven leveren weinig extra nauwkeurigheid op, maar wel extra kosten. Uitgaande van een minimaal te verwachten responspercentage van 30 % en een benodigde responsgroep van 380

dienen per gebied (laagbouw en hoogbouw) elk 1.300 adressen te worden aangeschreven. In dit onderzoek voor de gemeente Lansingerland gaat het dus in totaal om 2.600 adressen die we aanschrijven.

1.3 Enquête onder alle overige inwoners

We kunnen niet alle inwoners bevragen volgens de in paragraaf 1.2 beschreven methodiek. De kosten zouden niet opwegen tegen de meerwaarde. Om alle overige inwoners toch de mogelijkheid te bieden hun mening te geven en mee te denken over de toekomstige afvalinzameling kiezen we voor een goedkoop parallel traject. Via diverse lokale media doen we een oproep aan alle inwoners om de enquête online in te vullen. Ook in deze opzet maken we onderscheid in laagbouw en hoogbouw. De inhoud van de enquêtes zijn hetzelfde als bij de representatieve steekproef.

We weten op voorhand niet of de resultaten van dit parallelle traject representatief zijn voor de bevolking. Lager opgeleiden en digibeten vullen in geen of mindere mate online enquêtes in. We bereiken dus niet iedereen en verzamelen daarom deze onderzoeksresultaten apart. Ook weten we vooraf niet of de groep respondenten, kijkend naar bepalende variabelen voor de resultaten zoals leeftijd, huishoudgrootte en woongebied, representatief is voor de gehele bevolking van Lansingerland.

1.4 Onderzoeksvragen

In de beide enquêtes (laagbouw en hoogbouw) nemen we in ieder geval de volgende vragen/ onderwerpen op, waarbij de nadruk ligt op wat inwoners belangrijk vinden ten aanzien van de toekomstige afvalinzameling:

- Wat vinden inwoners van een duurzaam afvalbeleid?
- Wat vinden inwoners belangrijk: kosten, milieu of service?
- Waar liggen voorkeuren wat betreft de inzameling van afvalstromen: de frequentie en het inzamelmiddel?
- Vinden inwoners een container aan huis gemakkelijk of juist niet?
- Wat vinden inwoners van het principe de vervuiler betaalt?
- Woonachtig in welke kern?
- Leeftijd en grootte huishouden?

1.5 Opstellen en afstemmen enquêtes en brieven

Van groot belang is om in samenspraak met de gemeente Lansingerland (en de betrokken wethouder) weloverwogen enquêtes op te stellen. Aan de ene kant is het wenselijk om duidelijke antwoorden te krijgen van inwoners, aan de andere kant moet het duidelijk zijn in hoeverre bestuurders de ruimte hebben om inwoners tegemoet te komen in hun mogelijke wensen (verwachtingenmanagement).

Wij gaan uit van minimaal 1 bespreking bij de gemeente Lansingerland en afstemming via de mail en telefoon. Indien meerdere overleggen nodig zijn worden hiervoor geen extra kosten in rekening gebracht. Uitgangspunt is dat het invullen van de enquête maximaal 5 tot 10 minuten mag duren. De enquête bestaat uit open en gesloten vragen. We eindigen met een open vraag waar respondenten ideeën, opmerkingen en toelichting kunnen achterlaten en zich kunnen aanmelden voor de dialoogavond.

Praktische afhandeling enquêtes

De praktische afhandeling omvat de volgende werkzaamheden:

- Drukken enquêtes, aanbiedingsbrieven en verzendenvelopen, alsmede verzendklaar maken via onze partner DekoVerdivas B.V.
- Selectie 2 keer 1.300 adressen.
- Verzending enquêtes door PostNL.
- Retour ontvangen ingevulde enquêtes in antwoordenvolp (antwoordnummer van De AfvalSpiegel).
- Online aanmaken enquêtes en openstellen.

1.6 Verwerking, analyse en rapportage

We willen zowel van de steekproef als van het onderzoek onder alle overige inwoners aparte resultaten. Deze onderscheiden we naar laagbouw en hoogbouw. Voor het online invullen van de enquête maken we gebruik van vier verschillende links, zodat de resultaten gescheiden beschikbaar komen.

De resultaten bestaan uit frequentietabellen (antwoorden per vraag) en kruistabellen. De kruistabellen zijn bedoeld om vast te stellen wat de samenhang is tussen de uitkomsten van twee verschillende vragen. De meeste resultaten geven we weer in de vorm van grafieken, zodat in één oogopslag helder is wat de resultaten zijn.

In de rapportage geven we minimaal antwoord op de vragen zoals die in paragraaf 1.4 zijn geformuleerd. De samenvatting van de resultaten beslaat maximaal twee A4's. Het conceptrapport bespreken we met de gemeente.

In principe zijn de resultaten van de steekproef maatgevend omdat deze statistisch verantwoord is. Van het online onderzoek onder alle overige inwoners kijken we op basis van een aantal variabelen (leeftijd, huishoudgrootte, woongebied) of de groep respondenten representatief is voor de gehele bevolking van Lansingerland. Zo ja, dan zijn deze resultaten ook maatgevend.

1.7 Dialoogavond met respondenten

De verwachting is dat via de steekproef circa 40 tot 50 respondenten zich aanmelden voor een dialoogavond. Het aantal te verwachten aanmeldingen via de online enquête is onzeker. Via deze weg geeft meestal wel een grote groep aan te willen komen, maar laat uiteindelijk verstek gaan.

Met deze groep bespreken we de resultaten van de enquête en behandelen thema's zoals GFT-afval, het aantal containers aan huis, de milieustraat en de afvalstoffenheffing. Doel van de avond is om van deze inwoners te horen wat voor afvalinzameling de gemeente Lansingerland in de toekomst nodig heeft en wat de aandachtspunten zijn die die gemeente moete oppakken.

Wij organiseren de avond, versturen de uitnodigingen, stellen het programma samen, presenteren de enquêteresultaten, bespreken in groepen de verschillende thema's (we zijn met 4 adviseurs aanwezig) en maken een verslag. Afhankelijk van het aantal aanwezigen bepalen we de precieze opzet van de avond.

1.8 Rapport en presentatie in raad

De resultaten van de enquête (kwantitatieve informatie) en de bevindingen van de dialoogavond (kwalitatieve informatie) leggen we naast de scenario's die in een eerder stadium al aan de raad zijn voorgelegd. Doel van deze vergelijking is om vast te stellen bij welk scenario de wensen van de inwoners het beste aansluiten. Het resultaat is een adviesrapport dat we presenteren aan college en de raad.

1.9 Werkzaamheden De AfvalSpiegel

1. Opstellen en afstemmen enquêtes en aanbiedingsbrieven.
2. Praktische afhandeling versturen brieven en openstellen enquêtes.
3. Verwerking, analyse, rapportage en bespreking.
4. Verzorgen dialoogavond met inwoners (4 adviseurs).
5. Adviesrapport voor college en raad plus presentatie.

1.10 Werkzaamheden gemeente

2. Aanleveren format brief, gemeentelogo en digitale handtekening van de verantwoordelijke wethouder.
3. Verzorgen oproep aan alle inwoners om enquête online in te vullen en plaatsen links op website.
4. Deelname aan twee overleggen in Lansingerland en indien nodig telefonisch/ via de mail.

5. Beschikbaar stellen locatie voor dialoogavond.

1.11 Planning

Zie volgende pagina voor een concept planning. Definitief maken in overleg.

1.12 Projectteam

De werkzaamheden worden uitgevoerd door de adviseurs Ton Daamen, Mieke Olde Engberink en Sanne van den Wittenboer.

Taak	Wie?*	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Opleveren concept enquêtes en uitnodigingsbrieven	DAS	x													
Bespreken concept enquêtes en uitnodigingsbrieven	DAS + Gem	x													
Aanleveren adreslijsten	DAS	x													
Sturen digitale brief met handtekening in opmaak gemeente (pdf) naar mieke@deafvalspiegel.nl	Gem	x													
Opleveren definitieve enquêtes en begeleidende brieven	DAS		x												
Akkoord geven definitieve enquêtes en brieven	Gem		x												
Enquêtes, brieven en adressen naar drukker	DAS		x												
Enquêtes aanleveren bij Post NL	DAS				x										
Digitale enquêtes aanmaken en openstellen	DAS				x										
Oproep invullen enquête voor alle inwoners via media	Gem														
Verspreiden enquetes	DAS					x									
Sluitingsdatum enquetes	DAS							x							
Opleveren concept rapport enquêtes	DAS									x					
Bespreken concept rapport enquêtes	DAS + Gem										x				
Opleveren definitief rapport enquêtes	DAS										x				
Uitnodiging dialoogavond versturen	DAS								x						
Dialoogavond	DAS										x				
Versturen verslag dialoogavond	DAS										x				
Opleveren concept adviesrapport	DAS												x		
Bespreken concept adviesrapport	DAS													x	
Opleveren definitief adviesrapport	DAS													x	
Presentatie in college en raad	DAS													x	x

*DAS = De AfvalSpiegel, Gem = gemeente Lansingerland

1.13 Voorbeeld participatie in Alphen-Chaam

De AfvalSpiegel heeft samen met de gemeente Alphen-Chaam een aanpak ontwikkeld die moest resulteren in een besluit over de toekomstige afvalinzameling. De inwoners zijn al in een vroeg stadium betrokken in het proces om te komen tot besluitvorming over een andere wijze van afvalinzameling. Via een bewonersenquête over het afvalbeleid konden inwoners zich opgeven voor een klankbordgroep. In deze groep werden de resultaten van de enquête besproken en werd gediscussieerd over het inzamelsysteem.

Na de eerste bijeenkomst van de klankbordgroep werd deze opgesplitst per dorpskern. Zo werd duidelijk wat de specifieke behoeften waren in de verschillende kernen. Met thema's als GFT-afval, het aantal containers aan huis, de milieustraat en de afvalstoffenheffing werden alle wensen en bezwaren geïnventariseerd. Alle resultaten werden gepresenteerd aan de gemeenteraad. Ook de raad zelf ging middels een thema-avond aan de slag met het onderwerp afval.

Gemeenteraad unaniem

De AfvalSpiegel vertaalde alle verzamelde informatie in een voorstel voor het nieuwe afvalbeleid. Dit bestond uit verschillende scenario's voor de toekomstige afvalinzameling. In een raadsvergadering is de raad tot een voorkeursscenario gekomen. De AfvalSpiegel heeft dit scenario doorgerekend en opgesplitst in twee opties: het in één keer doorvoeren van het nieuwe beleid of in twee fases.

Het gehele proces heeft acht maanden geduurd, maar zorgde uiteindelijk voor een soepel besluit in de raad. De raad koos unaniem voor de optie om het voorkeursscenario in één keer in te voeren met ingang van 1 januari 2020. De belangrijkste wijzigingen zijn dat inwoners zelf de maat container voor restafval en GFT-afval kunnen kiezen en de keuze hebben uit een container of zak voor PMD. Men betaalt voor elke lediging van de restafvalcontainer die om de vier weken wordt geleegd.

Vervolgstappen

Na het besluit van de raad zijn er verschillende informatieavonden in de dorpskernen georganiseerd voor inwoners waar zij vragen konden stellen over de verandering. Hier werd het gekozen scenario uitgelegd en konden inwoners zien uit welke containers en zakken zij mogen kiezen. Op deze manier konden inwoners zich goed voorbereiden op de verandering en werden op voorhand al zorgen en bezwaren weggenomen.

Contact

Mieke Olde Engberink

Advies & Communicatie

085 773 19 95

mieke@deafvalspiegel.nl

De AfvalSpiegel

Kraaivenstraat 21-15

5048 AB Tilburg

www.deafvalspiegel.nl

